

АНТИМІКРОБНИЙ ЛІКАРСЬКИЙ ПРЕПАРАТ ДЕКАСАН: СТРАТЕГІЯ І ТАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ ДЛЯ ПРОФІЛАКТИКИ ТА ЛІКУВАННЯ ГНІЙНО- ЗАПАЛЬНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

Г.К. Палій

Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова

Центральна міська клінічна лікарня № 1, Вінниця

Резюме. Наведений досвід практичного застосування для лікування хворих з гнійно-запальними захворюваннями вітчизняного антисептичного препарату декаметоксину — Декасану, який має широкий спектр антимікробної дії — бактерицидну, вірусоцидну, фунгіцидну та антипротозойну дію.

Ключові слова: антисептичні препарати, декаметоксин, Декасан, гнійно-запальні захворювання.

АНТИМИКРОБНЫЙ ЛЕКАРСТВЕННЫЙ ПРЕПАРАТ ДЕКАСАН: СТРАТЕГИЯ И ТАКТИКА ПРИМЕНЕНИЯ ДЛЯ ПРОФИЛАКТИКИ И ЛЕЧЕНИЯ ГНОЙНО- ВОСПАЛИТЕЛЬНЫХ ЗАБОЛЕВАНИЙ

Г.К. Палий

Резюме. Приведенный опыт практического применения для лечения больных с гнойно-воспалительными заболеваниями отечественного антисептического препарата декаметоксина — Декасана, обладающего широким спектром антимикробного действия — бактерицидным, вирусоцидным, фунгицидным и антипротозойным действием.

Ключевые слова: антисептические препараты, декаметоксин, Декасан, гнойно-воспалительные заболевания.

STRATEGY AND TACTICS IN APPLYING OF ANTIMICROBIAL DRUG DEKASAN IN CASES OF PYOINFLAMMATORY DISEASE TREATMENT AND PROPHYLAXIS

G.K. Paliy

Summary. In the treatment of pyoinflammatory disease with using antiseptic drug dekamethoxin — Decasan this drug have wide spectrum of antimicrobial activity — bactericidal, virocidal, fungicidal activity.

Key words: antiseptic drug, dekamethoxin, Decasan, pyoinflammatory disease

Адреса для листування:

Палій Гордій Кондратійович

21036, Вінниця, вул. Пирогова, 56

*Вінницький національний медичний університет
ім. М.І. Пирогова*

Широкий та різноманітний арсенал найсучасніших антимікробних засобів для системного застосування, таких як фторхінолони, цефалоспорины, карбапенеми та ін., не вирішив у повній мірі проблеми профілактики і лікування захворювань мікробного походження. Це зумовлено як швидким розповсюдженням у природі явища антибіотикорезистентності мікроорганізмів, так і особливостями фармакокінетики антибіотиків для системного застосування, які не завжди створюють необхідну концентрацію препарату у відмежованому запальним валом вогнищі інфекції; спричиняють велику кількість побічних явищ та мають численні протипоказання до їх застосування і, з рештою, зумовлюють високу кошовність лікування.

Найбільш доступними і високоефективними засобами лікування пацієнтів з локальними інфекційно-запальними захворюваннями залишаються антисептичні засоби. Важливе значення має застосування препаратів даної групи з профілактичною метою. Саме зменшення уваги до профілактичних антисептичних засобів, пов'язане із сподіванням на ефективність ан-

тибіотикопрофілактики, зумовило значне зростання частоти гнійно-запальних ускладнень у хірургічних хворих.

Арсенал антисептичних засобів, які наявні в розпорядженні лікувальних закладів, на жаль, є застарілим і не відповідає вимогам сьогодення. До «Національного переліку основних (життєво необхідних) лікарських засобів та виробів медичного призначення», затвердженого постановою КМ України від 16.11.2001 р. № 1482, у групу антисептичних засобів внесено препарати йоду та борної кислоти, перекис водню, калію перманганат, етанол, діамантовий зелений. Фактично, цей перелік перекочував у сьогодення з минулого століття.

Єдиним сучасним препаратом у згаданому переліку є хлоргексидину біглюконат, який випускають вітчизняні виробники тільки у вигляді 0,05% розчину у спеціальній тарі, призначений для профілактики захворювань, які передаються статевим шляхом. Міжлікарняні аптеки потребу лікувальних закладів у антисептиках намагаються задовольнити шляхом виготовлення розчину нітрофурану (Фурациліну). Проте, в природі майже не збереглося чутливих до нього бактерій, а певні їх

види навіть використовують нітрофуран у якості поживної речовини. Тому розчин цього препарату нерідко є резервуаром збудників внутрішньолікарняних гнійно-запальних інфекцій.

У ситуації, що склалася, кроком вперед стала поява у 2003 р. першої готової лікарської форми антисептика під торговою назвою Декасан, який випускає фірма «ЮРІЯ-ФАРМ» (Україна). Основною діючою речовиною Декасану є вітчизняний антисептик декаметоксин. Декасан — 0,02% розчин декаметоксину, ізотонований натрію хлоридом, у флаконах по 100, 200 та 400 мл.

На сьогодні накопичений великий досвід клінічного використання Декасану, який має унікальні політропні лікувальні властивості. Перед усім слід відзначити широкий спектр антимікробної дії препарату — декаметоксин має бактерицидну, вірусцидну, фунгіцидну та антипротозойну дію. Мінімальна бактерицидна концентрація препарату для стафілококів становить 0,9 мкг/мл; на представників родини Ентеробактерій він згубно діє в концентрації 7,7–31,2 мкг/мл. Доведена висока протимікробна активність препарату у відношенні стрептококів, дифтерійних паличок, кампілобактерій, клостридій, збудника сибірки, неспороутворюючих анаеробів, хламідій, мікоплазм, трихомонад, лямблій.

Протигрибкову активність Декасан виявляє у відношенні збудників дерматомікозів (трихофітії, епідермофітії, мікроспорії). Дріжджіподібні гриби роду *Candida* гинуть за наявності декаметоксину в концентрації 7,8 мкг/мл. Найбільш стійкою до дії препарату є паличка синьо-зеленого гною, яка не витримує концентрацію декаметоксину 125 мкг/мл більше [1]. Таким чином, Декасан, який містить 200 мкг/мл декаметоксину, перекидає своєю бактерицидною дією весь спектр патогенних та умовно-патогенних бактерій і грибів.

Особливої уваги заслуговують результати експериментального вивчення противірусної активності декаметоксину. В дослідях на культурі тканин і на експериментальних тваринах доведена його здатність зупиняти репродукцію вірусів грипу А і В, вірусу простого герпесу [2]. Одержані дані розкривають перспективу профілактичного використання Декасану в період епідемій грипу, а також з метою попередження внутрішньолікарняних вірусних інфекцій, що передаються з кров'ю (гепатити, СНІД та ін.).

Сукупність етіопатогенетичних ланок розвитку запальних захворювань, викликаних мікроорганізмами, вимагає використання у процесі лікування поряд з антимікробними засобами, імуномодуляторів, десенсибілізуючих та інших препаратів. Ослаблений організм хворого нерідко не в стані впоратись з інтенсивним навантаженням лікарськими засобами, що породжує розвиток непереносимості до лікарських засобів і погіршує перебіг захворювання. Найбільш

цінними є препарати, що мають політропну дію і сприятливий вплив на різні ланки етіопатогенезу захворювання.

Декасан, поряд з протимікробним ефектом, позитивно впливає на природну і специфічну імунологічну реактивність, викликає статистично достовірне наростання титру комплементу. Десенсибілізуюча дія препарату виявляється в уповільненні розвитку анафілактичного шоку у експериментальних тварин [3]. Доведена наявність протизапальної дії декаметоксину, яка зумовлена пригніченням продукції серотоніну клітинами і пов'язаним з цим протинабряковим ефектом [4].

При дослідженні властивостей збудників дифтерії, що піддавались дії декаметоксину, встановлена його здатність у суббактеріостатичних концентраціях пригнічувати утворення екзотоксину. Ця властивість, поряд з потужною протимікробною дією, дозволила рекомендувати Декасан для боротьби з дифтерією [5].

Корисною властивістю декаметоксину слід вважати його здатність підвищувати чутливість мікроорганізмів до антибіотиків. В присутності суббактеріостатичних доз препарату посилюється дія канаміцину, гентаміцину, стрептоміцину, еритроміцину, пеніциліну, тетрацикліну та ін.

В експерименті на ізольованих відрізках кишківника виявлений виражений спазмолітичний ефект декаметоксину, що по силі наближався до спазмолітичної дії дротаверіну [6]. Набуто досить значного позитивного досвіду клінічного застосування Декасану в стоматологічній, отоларингологічній, гінекологічній, урологічній та інших галузях медичної практики. Препарат використовують для лікування хворих на стоматит, виразково-некротичний гінгівіт, пародонтоз в стадії загострення, катар, ангіну, хронічний тонзиліт.

Декасан з успіхом застосовують в пульмонологічній практиці при абсцесі легень, бронхоектатичній хворобі для ендобронхіального лаважа дихальних шляхів, санації плевральної порожнини. Враховуючи наявність у Декасану спазмолітичного впливу, високоефективним виявилось інгаляційне застосування препарату у дітей з бронхітом. Клінічними спостереженнями підтверджено, що комплексне лікування з застосуванням інгаляцій Декасану цієї категорії хворих дозволяло значно скоротити тривалість температурної реакції, швидко ліквідувати явища задишки і кашлю і на 4 дні скоротити термін перебування хворих у стаціонарі у порівнянні з хворими, яких лікували антибіотиками і бронхолітиками.

Найбільш широке застосування Декасан знайшов у практиці гнійної хірургії для місцевого лікування фурункулу, панарицію, абсцесу, флегмони, перитоніту, парапроктиту та ін. Промивання Декасаном наведених патологічних утворень дозволяє скоротити тривалість фази

гідратації раньового процесу до 5,7 доби у порівнянні з 7,4 доби у хворих, рани яким промивали нітрофураном та перекисом водню. Період повного заживлення рани скорочувався на 2,5 доби. Висока лікувальна ефективність Декасану у гнійній хірургії підтверджена клінічними спостереженнями більш ніж за 630 хворими [7].

Декасан використовують для лікування хворих на кандидоз слизової піхви, трихомонадного та хламідійного кольпіту, вагінозу, післяабортного ендометриту. З профілактичною метою препарат використовують у передпологовий період для санації пологових шляхів. В процесі лікування післяпологового ендометриту місцеве застосування Декасану дозволяє досягти швидкого відновлення ендометрію і, за лікувальною ефективністю, має значну перевагу у порівнянні з використанням розчину хлоргексидину біглюконату [8].

Декасан застосовують в комплексному лікуванні хворих на хронічний гастрит і гастроодуденіт із супутнім ураженням жовчовивідних шляхів. Переконаливо доведено, що його застосування сприятливо впливає на перебіг захворювання і вміст жовчних кислот в біологічних рідинах хворих [9].

Інстиляція Декасану в уретру після випадкових статевих зв'язків для профілактики захворювань, що передаються статевим шляхом, більш ефективна, ніж 0,05% розчином хлоргексидину біглюконатом. Крім того, препарат використовують для ванночок при баланопоститі, для інстиляції сечового міхура при циститі, а також для зрошення ложа передміхурової залози після простатектомії з метою профілактики нагноєння.

Місцеве застосування Декасану у вигляді клізм в комплексному лікуванні хворих на неспецифічний виразковий коліт сприяє швидкому загоєнню виразок, нормалізації складу мікрофлори товстої кишки, істотному скороченню терміну перебування хворих у стаціонарі [10].

Висока антимікробна активність Декасану дозволяє з високим ступенем надійності застосовувати його для знезараження шкіри рук медперсоналу та гумових рукавичок під час обстеження хворих і виконання медичних маніпуляцій. Хімічна інертність препарату позбавляє небезпеки пошкодження діагностичних приладів із металів, скла та полімерних матеріалів в процесі дезінфекції. Тривалий досвід використання декасану підтверджує його добру переносимість хворими — без виникнення токсичних впливів на організм людини, побічних явищ чи алергічних реакцій.

Наведений досвід практичного застосування Декасану свідчить про його гарні перспективи у вирішенні проблеми боротьби з гнійно-запальними захворюваннями. До недавнього часу препарат був малодоступним для широкого кола практичних лікарів, оскільки його обмежено виготовляли в аптечних умовах. Розпочатий в

минулому році фармацевтичною промисловістю України серійний випуск Декасану поповнив повсякденний арсенал медичних закладів високо-ефективним і дешевим вітчизняним антисептиком. Широке застосування Декасану позитивно вплине на показники ефективності лікування хворих з гнійно-запальними захворюваннями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Г.К. Палій (ред.) (1997) Антисептики у профілактиці та лікуванні інфекцій. Здоров'я, Київ, 201 с.
2. Fedchuk A.S., Lozitsky V.P., Gridina T.L. (2003) Anti-influenza and anti-herpetic activity of decametoxin. *Antiviral Research*, 57: 137.
3. Палій Г.К. (1973) Лечебное, профилактическое и биологическое действие нового антимикробного препарата — декаметоксина. Автореф. дисс. докт. мед. наук., Краснодар, 25 с.
4. Поляченко Ю.В. (1995) Экспериментально-клиническое обоснование целесообразности применения декаметоксина в комплексном лечении больных посттравматическим остеомиелитом. Автореф. дисс. канд. мед. наук, Киев, 16 с.
5. Волянський Ю.Л., Палій Г.К., Ковальчук В.П. (1994) Методика профілактичного застосування декаметоксину у вогнищах дифтерійної інфекції. Інформаційний лист, Київ, 4 с.
6. Біктіміров В.В. (1995) Нові підходи до підвищення ефективності антибіотикотерапії бронхолегеневих захворювань у дітей. Автореф. дис. докт. мед. наук, Харків, 44 с.
7. Ковальчук В.П., Гуменюк М.І., Біктіміров В.В., Желіба М.Д. (2002) Результати експериментального і клінічного дослідження ефективності антисептичного препарату декасану. *Вісник Вінницького держ. мед. ун-ту*, 2: 292–294.
8. Дзісь Н.П. (1997) Морфологічні зміни ендометрію при післяпологових ендометритах і ступінь його відновлення при місцевому застосуванні декасану. *Вісник морфології*, 1(3): 24–27.
9. Махунь І.К., Владковський І.К., Лукьянчук Д.Г. (1982) Эффективность применения декаметоксина у больных хроническим гастритом и гастроодуденитом в сочетании с заболеваниями желчевыводящих путей. *Врач. дело*, 4: 18–20.
10. Палій Г.К. Юхимец А.Д. (1979) Лечебное действие лекарственного антимикробного препарата декаметоксина. В кн.: Химиотерапия антибактериальных инфекций. Тез. докл. Всесоюз. конф., 1979 г., Москва, с. 129–130.